

Reconstituïnt la democràcia. Crònica del 2025

Índex

1. La democràcia desequilibrada	2
2. Els reptes del país que volíem.....	3
3. La Convenció re-constituent.....	6
4. Procés d'elaboració del nou text constitucional.....	8
5. Els principis de la nova Constitució.....	9
6. Les noves regles del joc: decidir i executar.....	10
7. Les eines de participació telemàtica.....	14
8. La proximitat i la subsidiarietat.....	14
9. Una nova funció pública al servei del poble	16
10. Règim de Transparència per lluitar estructuralment contra la corrupció	16
11. Funció i control dels partits polítics	19
12. Reducció de les causes i efectes del mal govern	19
Agraïments.....	22

Reconstituint la democràcia. Crònica del 2025

Martí Olivella, president de Nova – Centre per a la Innovació Social (recopilador*)

1. LA DEMOCRÀCIA DESEQUILIBRADA

Durant els darrers anys viscuts sota la monarquia havia crescut la consciència que la democràcia espanyola, nascuda amb l'empremta del franquisme, estava profundament desequilibrada, estava malalta: massa delegació i opacitat, poca participació i nul·la transparència. La democràcia a Catalunya necessitava un potent reconstituent que era impossible d'aplicar en el marc del *Reino de España*.

El principal desequilibri és que s'havia menystingut el dret de la ciutadania a participar més **directament** en la vida pública, dret clarament proclamat en totes les grans Declaracions de referència:

- *Tots els ciutadans tenen dret a concórrer **personalment**, o per mitjà dels seus representats, a la formació de la llei (Declaració dels Drets de l'Home de 1789)*
- *Tota persona té dret a participar en el govern del seu país, **directament** o per mitjà de representants lliurement escollits (Declaració Universal dels Drets Humans de 1948)*
- *Els ciutadans tenen el dret a participar en els afers públics, **directament** o per mitjà de representants lliurement elegits en eleccions periòdiques per sufragi universal. (Constitució Espanyola de 1978).*

Aquest dret s'havia oblidat amb l'excusa de la inviabilitat pràctica de la democràcia directa en estats amb molta població; la democràcia s'havia desequilibrat clarament cap a una de les dues opcions, la representativa - indirecta, en detriment de l'altra, la democràcia participativa - directa. No es tractava sols de constituir un nou estat sinó de re-constituir la mateixa democràcia tot equilibrant del dret de la ciutadania a participar directament en els afers públics i amb el dret a fer-ho per mitjà de representants, i no únicament de partits.

La profunda crisi que vivíem ens feu adonar que en tots els ordres de la vida, personal i col·lectiva, els desequilibris quan més extrems i persistents, més perillosos eren per a tothom, no sols pels qui en patien les conseqüències, sinó també, tard o d'hora, pels qui els provocaven. La saviesa popular ja recollia la dita que el millor és "ni poc ni massa". El tema clau en les relacions socials era, però, qui podia decidir el marge d'equilibri desitjable o, en sentit contrari, el grau de desequilibri inacceptable, intolerable, perillós... Fins el moment havien estat els governs i els tecnòcrates els qui decidien pel poble. Però per avançar en un món amb persones i societats més equilibrades calia que aquestes fossin responsables dels seus actes i llurs conseqüències: que les poblacions afectades decidissin quins eren els marges d'equilibri ideals per a cada desequilibri greu. I per tant, el millor i més real procés re-

constituent exigia començar a re-constituir una democràcia en què la participació directa creixés molt fins a compensar la democràcia representativa - indirecta.

Varem veure que, més enllà de votar representants i partits, el tema clau per afrontar els grans i urgents reptes que teníem –i tenim- era que la ciutadania, amb total transparència pública i informació contrastada, havia de començar a decidir directament sobre els marges d'equilibri desitjables dels principals desequilibris que l'afectaven.

2. ELS REPTES DEL PAÍS QUE VOLÍEM

Arreu del món, fins i tot, també en les democràcies considerades madures, vivíem un esgotament general dels models de relació entre la ciutadania i la gestió pública del bé comú. La via catalana a la sobirania estava plantejant en ella mateixa una nova forma de participació ciutadana en els afers públics. Per afrontar la crisi política de Catalunya calia capacitat d'innovació social i lideratge, imprescindibles per afrontar els complexos reptes, sense la resolució dels quals seria impossible una major sobirania social i nacional.

Calia construir un consens bàsic entorn dels principis que havien de configurar les solucions als desequilibris clau que estaven afectant la població i poder anar definint un model de societat amb uns procediments que concretessin aquests principis.

D'altra banda, la tendència cap a una major exigència de protagonisme dels individus, al no ser corresposta adequadament, estava a la base de la creixent desafecció política que debilitava de forma preocupant els mateixos fonaments de les formes de democràcia representativa. La desafecció política creixia a gairebé tots els països anomenats "democràtics" al mateix temps que sorgien experiències de noves formes de participació en els afers públics, i això era degut:

- als elevats nivells educatius de la població que feien més difícil la manipulació de l'opinió pública, que esdevenia més crítica i exigent, potenciada per mitjans i xarxes digitals de comunicació.
- la major consciència dels impostos que es pagaven exigia criteris més clars i transparents del destí i de la distribució dels pressupostos públics i feien intolerable la corrupció i la malversació de recursos.

Aquests dos factors provocaven una gran frustració per la incapacitat de les estructures polítiques de fer front als potents lobbys financers, econòmics i mediàtics i de gestionar el bé comú en benefici de tothom.

- La involució de les democràcies, mancades de reformes polítiques profundes, generava en la ciutadania la sensació d'incapacitat per influir. Els mecanismes habituals de participació política es reduïen pràcticament a votar unes llistes tancades de partits.

Així la configuració d'estructures d'un nou estat propi havien d'explicitar quines formes de participació política es preveïen, quin tipus d'administració pública o quins

mecanismes de control i d'influència tindria la ciutadania en les decisions normatives i en la gestió del bé comú.

El grau de maduresa i de capacitat d'iniciativa de la societat civil catalana constituïa la millor oportunitat per proposar formes avançades de participació política que alhora donessin expressió a aquesta energia cívica i també combatessin la desafecció política amb nivells d'integració social i política molt més elevats.

Partíem d'una constatació: vivíem en una democràcia desequilibrada.

Les "formes avançades de participació i de gestió política" no havien de donar resposta a desequilibris funcionals i conjunturals de la democràcia sinó a desequilibris profunds i estructurals.

Recordem que fou la ciutadania activa, més o menys organitzada, i no els partits, qui inicià aquest procés re-constituent, tot exigint democràcia real, organitzant-se en assemblees en els barris, pobles i ciutats, ocupant les places, aplegant-se en grans manifestacions i cadenes humanes, creant un parlament ciutadà...

Un dels primers fets cabdals impulsat per un ampli ventall d'organitzacions de la ciutadania fou el procés participatiu i deliberatiu per acordar quins objectius i reptes teníem com a país, i d'aportar-hi els mitjans, plurals, per donar-hi resposta. Joves i grans, homes i dones, sobiranistes i federalistes... durant uns mesos anaren creant un imaginari sobre el país en què volien viure. Parafrasejant el cantautor Raimon, deien: *Per uns quants mesos ens varem sentir lliures i qui sent la llibertat té més força per viure!*. Encara no sabien si aconseguirien tenir un estat propi, ni si seria independent, però l'haver pres part en imaginar-lo els havia permès apropiari-se de l'estat i començar a reconstituir una democràcia equilibrada i transparent des de la ciutadania.

Alguns dels reptes clau que la gent plantejà i que suscitàren moltes i diverses respostes, foren:

"Com reduir el domini de l'estat (política) sobre el poble sobirà (demòtica), de qui neix i a qui ha de servir?",

"Com acabar amb l'hegemonia de la democràcia representativa -delegativa- indirecta per sobre l'emergent, possible i necessària democràcia participativa -colaborativa- directa?",

"Com evitar el predomini dels partits (partitocràcia) sobre la ciutadania i les seves organitzacions (democràcia social) a qui han d'escoltar"?,

"Com impedir la dependència del sistema de partits en relació als poders financers i econòmics (plutocràcia) que financen - condicionen els representants del poble, amb crèdits o amb corrupció"?.

També es plantejaren altres reptes menys comentats al carrer, però no menys importants:

"Com reduir el sistema de decisió fonamentat en la força del vot (democràcia de la majoria) i de la negociació, per sobre la força de la raó (democràcia deliberativa)?",

"Com repensar la poca independència dels 3 poders (legislatiu, executiu, judicial), poders que no tenen un contrapès del poder sobirà de la ciutadania ni aconsegueixen sotmetre els poders fàctics (mediàtics i econòmico-financers)?",

"Com substituir una funció pública burocratitzada (burocràcia) per una administració col·laborativa i co-gestionada pel poble?",

"Com acabar amb una gestió pública opaca, sense transparència, que no permet el retiment de comptes ni la participació, bases del seu control per part de la població amb coneixement de causa?".

Altres reptes, aparentment allunyats de la política, també es plantejaren com a preguntes clau per a una democràcia equilibrada:

"Com substituir més ràpidament els obsolets procediments de l'era del paper de la gestió pública gràcies a les possibilitats interactives de l'era telemàtica?"

"Com fer per considerar els *media* (mitjans de comunicació condicionats pels governs o per la plutocràcia) que mediatitzen la política com actors clau d'un sistema comunicatiu concebut com a servei públic (del poble)?",

"Com sotmetre el sistema monetari - financer en mans de minories no escollides (plutocràcia) que permet, gràcies a l'anonimat de la moneda, la impunitat de la corrupció perquè deixi d'hipotecar, en funció dels seus interessos, la vida política, econòmica i social?",

A mesura que s'anaven recollint i prioritzant reptes del país millor que volíem, n'aparegueren alguns de més profunds i universals, però igualment a tenir molt en compte per fer viables les respostes als anteriors:

"Com trobar l'equilibri entre un sistema social i econòmic orientat a promoure l'interès individual i el bé privat i un sistema orientat a promoure l'interès general i el bé comú?"

"Com combatre la incoherència cada vegada més gran entre els ideals i les realitats, entre les teories i les pràctiques, entre els drets i les obligacions, entre la propaganda i l'acció política... que no sols devalua els mots sinó que els manipula intencionadament per encobrir les actuacions clarament contràries a les intencions proclamades, incrementant la desafecció?",

"Com ubicar el disseny del nou sistema polític, sorgit i pensat pels Estats nació, en el context d'una Europa i d'un món globalitzats i interdependents, que afebleixen les decisions locals - nacionals"?,

I, entre molt d'altres, un repte que recordem vinculat a Nelson Mandela que just acabava de morir:

"Com superar la incoherència i la hipocresia d'un model social que no fa res per estendre la democràcia política cap a la democràcia econòmica"? La frase de Nelson Mandela, del 1998, explicitava bé aquesta democràcia estructuralment desequilibrada:

"Si no hi ha menjar quan es té gana, si no hi ha medicaments quan s'està malalt, si hi ha ignorància i no es respecten els drets elementals de les persones, la democràcia és una closca buida, encara que els ciutadans votin i tinguin Parlament".

Mirat amb perspectiva en aquell procés inèdit i apassionant confluïren l'oportunitat que obria la creació d'un nou estat per millorar la vida de la gent i la crisi global que qüestionava els valors i les institucions que ens havien mal guiat fins el moment. Una minoria creixent articulada en plataformes i moviments potenciades per iniciatives com el Parlament Ciutadà, va anar perdent la por i va apostar per unes regles del joc socialment més innovadores que permetessin introduir contrapesos orientats a reequilibrar la democràcia esbiaixada que es patia.

Les reflexions fetes a partir de les propostes recollides per donar resposta als reptes foren una escola d'autoformació de la població implicada, que li permeté poder incidir amb molt més coneixement de causa en el procés de generar la nova Constitució.

3. LA CONVENCIO RE-CONSTITUENT

Amb tots aquests fets ja havia començat, sense adonar-se'n, un procés re-constituent original ben diferent del què havia estat el de la Constitució espanyola. La ciutadania havia iniciat el procés i no el volia deixar només en mans dels partits ni dels juristes. Els partits havien perdut la legitimitat per posar les bases d'una democràcia participativa que fos el contrapès de la democràcia representativa que ells havien construït. En alguns dels partits les bases produïren una profunda auto-crítica que portà o a la renovació o a la desaparició.

Persones de diferents procedències i moviments van tenir la capacitat i la generositat de consensuar el procediment per endegar la Convenció Constituent, és a dir, l'assemblea encarregada de redactar la Constitució de la República Catalana. Veieren que aquesta era una ocasió única per començar a experimentar i practicar els principis d'una democràcia equilibrada i transparent.

Per obtenir la màxima legitimitat i recollir el pluralisme de la societat la Convenció es formà amb 1.500 representants del poble català, amb 5 grups de tres-centes persones, amb paritat de gènere:

1. un grup triat des de les assemblees territorials que havien vertebrat el procés arreu de Catalunya;
2. un altre grup, triat des de les organitzacions socials, econòmiques i professionals no lucratives orientades al bé comú;
3. un tercer grup escollit per sufragi universal d'entre candidats personals i independents;
4. un quart grup sorgit del sufragi universal d'entre els candidats presentats pels partits, i

5. un darrer grup procedent d'una mostra entre el cens electorals, amb dret a renunciar-hi si hom hi sortia escollit a l'atzar.

Les persones candidates de cadascun dels diferents sectors – excepte les de la mostra triades a l'atzar- s'inscrivien en un web, i exposaven en un formulari la seva trajectòria personal, social, política i professional; també les seves principals propostes per a la Constitució. Havien d'aconseguir un mínim de 300 signatures en paper o electròniques de suport per passar a ser acceptades com a candidatura oficial. Els electors podien consultar per internet els perfils dels candidats i si no deien el contrari, rebien a casa un fulletó amb totes les candidatures uns dies abans de les eleccions.

En la tria dels representants proposats pels partits cadascun explicava les principals propostes per a la Constitució i oferia una llista de candidats per partit (o coalició) amb la descripció breu de la trajectòria personal, social, política i professional. Cada elector podia triar electrònicament la llista sencera d'un partit, o un nombre de candidats segons la circumscripció, de la mateixa llista o d'entre totes les llistes.

La selecció de la mostra aleatòria de ciutadania, amb lliure dret a renúncia, la feu una comissió d'experts estadístics, un de cada universitat catalana.

L'elecció dels representants es feu amb sistema electrònic de votació en els col·legis electorals o des d'internet amb signatura electrònica. Cada elector podia votar com a màxim en dos dels 4 sectors elegibles (assemblees territorials, organitzacions no lucratives, candidats independents o candidatures de partits-coalicions).

Durant el mes dedicat a les eleccions dels representants dels diferents sectors a la Convenció i durant els treballs de la Convenció, el país bullia. El govern provisional d'unitat nacional que havia sorgit de les darreres eleccions vetllava pel bon govern, però alhora pel bon funcionament del procés. Havia aturat qualsevol decisió política partidària mentre no s'aprovés la Constitució i es convoquessin noves eleccions.

Cada sector disposà d'un mateix pressupost per organitzar el seu procés d'elecció i d'elaboració del text durant la Convenció. Aquest pressupost era públic i les despeses eren publicades diàriament en el web corresponent de comptes clars de cada sector. Aquests procediments d'informació electoral suprimiren les costoses i corruptores despeses electorals. Una partida del pressupost important for per finançar la dedicació a temps complet dels membres de la Convenció durant els 5 mesos del procés, amb una retribució corresponent a la de tècnic de grau mitjà, més dietes i desplaçaments a les diferents ciutats i pobles on la Convenció s'anà reunint.

Per dirimir els conflictes amb la celeritat pròpia del procés es trià en cada vegueria una Junta electoral constituent, formada per jutges, juristes i jutges de pau, escollits entre i pels respectius membres de la demarcació. I entre les juntes de les vegueries es trià la Junta electoral constituent central.

L'experiència viscuda enfortí la legitimitat de la democràcia participativa-directa per equilibrar la fins aleshores hegemònica democràcia poc representativa i molt indirecta dels partits. I tot plegat configurà, òbviament, uns valors i regles del joc que van

quedar recollits en la Constitució i que han marcat la transició cap a una de les democràcies més reals i avançades en aquests 10 anys posteriors.

4. PROCÉS D'ELABORACIÓ DEL NOU TEXT CONSTITUCIONAL

Val a dir que la gent era conscient que la Constitució seria el marc de referència legal i moral sorgit, com totes les constitucions, d'una cultura i d'un moment històric concret, però que havia d'ubicar-se en un context global amb profunds i ràpids canvis que plantejaven enormes reptes. La Constitució no era un text sagrat ni un compendi sobre totes les polítiques públiques, sinó el recull d'uns valors amb uns criteris orientatius i unes regles del joc, que podien ser modificats periòdicament -es va fixar la possibilitat d'una revisió cada 10 anys- amb processos semblantment participatius, que havien de permetre anar trobant un millor equilibri cap a una democràcia més transparent, menys alienada i més participativa, vers un món més habitable per a tothom.

La Convenció tenia clar que el procés no es podia eternitzar i va voler demostrar que els processos participatius poden ser també eficients. Durant una setmana els constituents es dedicaren a estudiar les propostes recollides en el procés participatiu previ sobre el país millor que la gent volia. I una altra setmana sol·licitaren i reberen formació plural sobre diversos models de constitució tradicionals i sobre propostes innovadores.

Durant tot el procés, cada grup i cada membre de la Convenció tenien els seus canals públics oficials de comunicació amb la ciutadania que volia fer aportacions. La població que volia estava organitzada en assemblees deliberatives territorials, temàtiques o sectorials i traslladava a la Convenció les seves inquietuds i propostes, individualment o col·lectiva, a través de correu-e, web, blog, xarxes...- I cada dia els constituents tenien reservades unes hores per poder atendre, endreçar, pair, contestar... les aportacions de la resta de ciutadania.

Després de fer difusió pública de l'inici del procés de recollida de propostes als diferents territoris i sectors per part dels representants de la Convenció s'obrí un canal telemàtic a on es podien fer valoracions de les primeres propostes amb comentaris i suggeriments. La ciutadania organitzada enviava propostes i valorava les presentades per la mateixa ciutadania. En acabar es recollí i endreçar tota la informació i es feu un primer retorn dels resultats a tots els participants.

Amb tota aquesta informació plural i contrastada començà la redacció dels 4 grans capítols de la proposta de nou text constitucional: principis, drets, llibertats i garanties fonamentals.

Per redactar cada capítol i assegurar la pluralitat d'aportacions es formaren 50 comissions de 30 membres, 6 de cada un del 5 grups de procedència. Cada comissió elaborava un esborrany de les idees principals que era acceptat pel consentiment dels seus membres, és a dir, amb el mínim desacord possible i, si aquest es donava, s'havien d'argumentar les objeccions. El treball de les comissions i dels equips era retransmès públicament en directe.

El text resultant, amb els arguments favorables i desfavorables, es publicava al web de la Convenció amb un fòrum deliberatiu públic on tots els membres de la Convenció per una banda i tota la ciutadania per l'altra, podien expressar el grau d'acord amb els articles, i podien presentar esmenes i arguments, a favor o en contra.

En 4 setmanes, temps record, la Convenció tingué enllestida la proposta dels 4 capítols del text constitucional. Durant un mes es recolliren noves esmenes, comentaris, millores, arguments... I durant una setmana més, un equip de juristes constitucionalistes experts li donaren forma "legal" sense traïr el fons del text elaborat.

A continuació, un cop el text referendat per la Convenció aquesta convocà un referèndum en què la ciutadania, gràcies a haver pres part en la seva elaboració, recolzà la Constitució amb un 80% de vot afirmatiu i un 75% de participació.

5. ELS PRINCIPIS DE LA NOVA CONSTITUCIÓ

Els principis de la Constitució que ara regeix la República Catalana insisteixen en què:

- **la sobirania és del poble**, és la ciutadania qui té el dret a decidir les lleis i a vetllar per la seva correcta execució, té el dret a fer-ho directament i, només subsidiàriament, a fer-ho mitjançant representants responsables i revocables.

- **és un estat de dret transparent** fonamentat en una democràcia social i equilibrada que complementa els procediments participatius - directes amb els representatius - indirectes; que combina sistemes de decisió fonamentats, en primer lloc, en la deliberació -la força de les raons-, en segon lloc, en la negociació - la força de la influència- i, en tercer lloc, en les majories -la força del vot-.

- **els drets que la Constitució promou són tots aquells reconeguts en les diferents Declaracions internacionals de drets** individuals, socials, econòmics, ambientals, dels pobles.. i no es limita a l'obligació de defensar-los sinó que compromet les autoritats i la ciutadania a facilitar-ne i promoure'n el seu exercici responsable. Les persones tenen el dret i l'obligació de cercar l'equilibri personal base d'una societat més equilibrada i madura en tots els àmbits.

- **les llibertats i garanties fonamentals que la Constitució empara són totes aquelles derivades de l'exercici concret dels drets reconeguts.**

- **la superació dels desequilibris heretats i dels nous** que es puguin produir, requereix un procés de democratització permanent que aposti per la innovació amb l'objectiu d'aconseguir una democràcia el més equilibrada possible. L'organització de la democràcia és un procés d'equilibri dinàmic sempre millorable i cada 10 anys, si es demana, s'obre període reconstituent.

La Constitució no entra a detallar les lleis ni les polítiques però sí a donar criteris que han de permetre afavorir la reconstitució de la democràcia en tots els àmbits.

La Constitució va fixar pels pressupostos generals uns percentatges blindats per garantir drets intocables, com els d'educació, sanitat, justícia, democràcia, renda ciutadana garantida i economia real, social i solidària. En la revisió dels 10 anys és possible que s'acordi no fixar aquests percentatges, però es vol indicar que no podran ser inferiors a la mitjana dels percentatges pressupostats dels països de l'OCDE sobre aquestes partides sensibles.

També, ara, passats 10 anys, s'està plantejant una bonificació fiscal per aquelles organitzacions que se sotmeten a auditories de balanços socials orientats al bé comú, és a dir, orientats a promoure els drets constitucionals (democràcia econòmica, reducció de desigualtats de renda, equitat de gènere, sostenibilitat ambiental, social i econòmica,...) i que obtinguin més puntuació que la mitjana. Els beneficis fiscals seran una compensació per estar reduint externalitats negatives (que en cas de produir-se haurien de ser assumides pel comú).

6. LES NOVES REGLES DEL JOC: DECIDIR I EXECUTAR

Les innovacions més importants de la Constitució tenen a veure amb el disseny de les institucions públiques i en el de la seva gestió.

Proclama que tot el sector públic és un sector del poble i al servei del poble, és a dir al servei del bé comú i de l'interès general. La transparència total del sector públic és la base d'una participació i una contribució fiscal ciutadana amb coneixement de causa i és el fonament del retiment de comptes que comporta el reconeixement de la feina ben feta i l'assumpció de responsabilitats –dimissió o revocació- quan els resultats no són els promesos o els esperats.

Distingeix en el sector públic dos processos diferents i complementaris: el de les **decisions** i el de l'**execució** de les decisions.

En els **processos de decisió** el punt de partida és que en una democràcia tots valem el mateix, és a dir, som equivalents: tots podem deliberar, podem aportar informació contrastada, podem aportar raons i podem decidir sota la nostra responsabilitat i assumint les conseqüències. Per tant, en els processos de presa de decisió, en tots els nivells legislatius, s'han de prioritzar, sempre que sigui possible, els procediments participatius deliberatius per sobre dels representatius, habitualment fonamentats en la negociació d'interessos i en el vot de la majoria.

En els **processos d'execució**, en canvi, hem de poder comptar en cada nivell de govern amb les persones més preparades per dur a terme les decisions preses. Per tant, hem de cercar les persones més ben formades i competents en la gestió corresponent.

D'aquesta distinció es van derivar diferents tipus d'institucions i de procediments, adequats a cada procés.

A. Pel que fa als **processos de decisió**, la ciutadania expressa directament les seves preocupacions, propostes, avaluacions... a través de diversos procediments que estan

integrats en els processos legislatius dels diferents àmbits, i que són els espais de la ciutadania activa que vol implicar-se més en la vida pública:

- **Les Assemblees** han estat i són, des de sempre, l'espai bàsic de la democràcia directa, però han anat millorant els procediments per fer-les més efectives i realment participatives: limitant el nombre de participants per facilitar les aportacions i la durada de l'assemblea en funció del temps que els assistents poden dedicar-hi; dinamitzant-les adequadament tot afavorint la deliberació – diàleg amb arguments, graus de consens o consentiment – més que la força de la majoria, que només té en compte el vot; i, sobretot, preparant-les prèviament amb les eines de participació telemàtica de què disposem: eines per contrastar informació comprensible, per deliberar amb arguments, per aconseguir les recomanacions contrastades dels millors experts... Els arguments i els acords de les assemblees tenen molta influència per posar en marxa altres procediments i en qualsevol cas, són una contribució prevista en els processos legislatius de l'àmbit corresponent. Hi ha assemblees territorials, però també assemblees sobre temes - reptes concrets o de sectors - professions de la població.

- **Els Consells ciutadans**, també anomenats nuclis d'intervenció participativa, són petits fòrums de la ciutadania triada a l'atzar, amb dret de renúncia, en què aquesta demana informació a grups i experts sobre un tema, i, només al final, gràcies a la deliberació oberta i contrastada, pren una posició que es presenta al legislatiu de l'àmbit corresponent.

- El **Parlament Ciutadà** un espai permanent de la ciutadania que acull, tramita i promou iniciatives de persones i col·lectius, d'assemblees i consells ciutadans, per fer de contrapès als poders establerts via propostes de llei, consultes i referèndums, campanyes de no cooperació i de desobediència civil per canviar situacions contràries als drets humans, extensió de noves formes d'organitzar-se i de viure, o canvis estructurals o urgents del sistema social, polític i econòmic.

- Els **Processos participatius per elaborar Plans estratègics i Pressupostos** s'han convertit en un dels procediments de democràcia equilibrada en què el resultat és fruit de la deliberació argumentada entre assemblees, consells ciutadans, legislatius i executius concernits (locals, comarcals, nacionals; sectorials,...).

- El **Referèndum d'Iniciativa Ciutadana (RIC)** ha substituït la ineficaç Iniciativa Legislativa Popular (ILP) de l'antic règim. Ara el RIC obliga els legislatius a sotmetre la proposta ciutadana a consulta popular vinculant. Per convocar aquest tipus de referèndum cal donar tres passos. En el primer, cada ciutadà, grup, assemblea, consell... pot reunir arguments que recolzen una proposta de llei o una revocació de llei. En el segon: si aquesta proposta troba suficients seguidors, un 2% de la població amb dret a vot de la demarcació, s'efectua una petició de referèndum. I en el tercer, la proposta se sotmet a un referèndum obligatori, el resultat del qual passa a ser un decret llei vinculant.

- **El Referèndum** és la convocatòria al poble perquè prengui una decisió que el legislatiu o l'executiu no tenen capacitat de prendre –aprovar o modificar la

Constitució- o no volen assumir-ne la responsabilitat perquè creuen realment que la sobirania és del poble.

- Els **Legislatius**, com a òrgans representatius permanents de decisió, s'han format per grups procedents dels diferents sectors socials (tal com es va fer per crear la Convenció Constituent) per anar superant la professionalització dels legisladors i el clientelisme de la partitocràcia. De moment, la majoria de legislatius -ens locals i parlament nacional- estan formats: 1. per una quarta part de membres triats per mostreig del cens electoral amb lliure dret de renúncia; 2. per una quarta part triada per les organitzacions socials, econòmiques i professionals no lucratives; i, 3. per la meitat triada per sufragi universal d'entre candidats independents o presentats per partits i coalicions.

El **quart corresponent a la mostra representativa** de la població es tria a l'atzar. Els escollits poden renunciar-hi, i en aquest cas es va proposant als suplents de la mostra fins aconseguir-ne l'acceptació. Es tracta d'afavorir que tothom tingui l'oportunitat, la responsabilitat i l'honor al llarg de la vida de poder influir més directament en els afers públics i d'exercir un servei clau a la societat.

El **quart dels representants provinents de les organitzacions** socials, econòmiques -especialment d'autònoms i petites i mitjanes empreses-, educatives, universitàries i professionals no lucratives orientades al bé comú els escullen els membres associats d'aquestes organitzacions. Es tracta d'afavorir la participació d'una ciutadania que, pel fet d'estar associada i organitzada, construeix teixit social i coneixement compartit, característiques bàsiques d'una democràcia sòlida.

La **meitat dels representants triats per sufragi universal** són escollits per un sistema mixt -inspirat en el sistema electoral Irlandès, considerat com un dels sistemes més democràtics del món des de fa dècades-. És un sistema electoral de representació proporcional mitjançant un únic vot individual transferible, en què els electors indiquen l'ordre de preferència dels candidats a elegir en la circumscripció. Cada elector té dret a un sol sufragi, però en cas que durant el recompte el seu candidat preferent no necessiti el seu vot perquè ja n'ha aconseguit suficients o perquè no en té prou, aquest passa a comptar a favor de la segona preferència que ell ha indicat... El fet que siguin candidats individuals i no llistes tancades afavoreix una relació directa entre electors i elegits; i el fet de que tot vot acaba sent útil, garanteix una proporcionalitat quasi perfecta.

Per a un Parlament de 135 escons s'elegeixen per sufragi universal 68, la meitat més un dels representants. Amb un cens d'uns 5.400.000 electors surten circumscripcions electorals d'uns 80.000 electors. En cada una de les 9 vegueries es trien els representants corresponents al nombre d'electors. Per afavorir l'equilibri territorial en totes les vegueries, excepte en la de l'àmbit metropolità de Barcelona, es tria un representant més del que li correspondria.

En els dos casos d'eleccions no hi ha campanya electoral de candidatures: els electors trien els representants a partir de la informació publicada amb una plantilla comuna de candidatures, al web i en paper, en que cada candidat inclou compromisos amb garanties d'auto-renúncia si no els compleix.

Els representants legislatius no són reelegibles per a la mateixa cambra, la seva funció és retribuïda –amb un sou corresponent a tècnic de grau mitjà- i disposen de suport tècnic i de mitjans de formació gratuïta per exercir la seva responsabilitat.

En la propera revisió dels 10 anys s'està plantejant si per a la tria dels representants de les organitzacions socials, econòmiques i professionals no lucratives s'ha d'aplicar el sistema d'elecció sense candidat previ i per consentiment. En aquest mètode, anomenat "sociocràtic" = "el poder dels socis", cada membre de cada organització escriu el nom d'aquella persona de l'organització o del sector de la vegueria corresponent que creu que pot ser la millor representant del sector. Amb diferents rondes d'arguments cada membre del grup va ajustant el seu candidat fins acordar per consentiment- amb el mínim d'objeccions- el seu representant. Aquest procés es repeteix, quan cal, en els nivells territorials superiors fins atènyer el total de representants del sector.

B. Pel que fa als **processos d'execució**, ja hem dit que cal cercar, en cada nivell, les persones més preparades per poder dur a terme les decisions preses pels legislatius. Per tant, en els governs, que gestionen processos d'execució, hem de buscar i triar les persones amb més experiència i competència en l'àmbit de gestió corresponent. Una de les innovacions, per reforçar la independència i el contrapès dels tres poders, ha estat que els equips executius són triats com a poder independent de les assemblees legislatives. Així, un cop aprovada la Constitució, com a govern executiu es van fer eleccions per triar un petit equip de gestió amb molta experiència, de set membres, independent dels partits i del parlament. Eren professionals qualificats com a bons gestors públics, gràcies a una formació superior específica i a l'experiència aconseguida en diferents nivells de responsabilitat executiva. Els diferents equips candidats a les primeres eleccions exposaren, en el mateix web electoral, la formació i experiència en gestió pública de cada membre i la seva proposta d'estil i prioritats de gestió.

Ara bé, per garantir la continuïtat i l'experiència de la gestió pública però, evitar alhora la perpetuació dels seus responsables, el procediment fa que cada 3 anys el President plega i el substitueix el segon de l'equip, i així els 6 restants substitueixen l'anterior i assumeixen una nova responsabilitat. Cada 3 anys la població només tria el darrer de l'equip, amb una elecció per sufragi universal que no coincideix mai amb les eleccions legislatives. Amb aquest procediment s'aconsegueix que els 7 membres de l'equip tinguin l'experiència d'haver assumit totes les responsabilitats abans d'assumir la Presidència, que ostenta la representació institucional: tots passen per primer ministre amb funcions de coordinador del govern, ministre d'afers i seguretat exteriors, ministre d'afers i seguretat interiors, ministre de participació i serveis públics, ministre d'economia sostenible internacional, ministre d'economia sostenible i fiscalitat nacional. Òbviament el contrapès a aquest sistema d'elecció és el dret de revocació de mandat sobre algun o sobre tot l'executiu per part de l'electorat en qualsevol moment, amb consultes promogudes per un 20% d'electors o per la majoria del Parlament.

La revocació de mandat ha estat un mecanisme de la sobirania popular que fa de contrapès a l'elecció dels representants. Transcorreguts almenys dos anys de ser

elegit, els electors poden revocar el mandat del representant per no fer el que havia promès, per abús de poder o per insatisfacció general amb la seva actuació. El tràmit el pot iniciar un grup promotor ciutadà i ha de comptar almenys amb un 20% d'electors.

Però, per evitar abusos, en la propera actualització de la Constitució s'està plantejant la possibilitat que només el puguin revocar els electors que, en el moment de les eleccions hagin fet públic que el seu vot és per aquest candidat, i que per tant, estableixen de fet un contracte amb ell. El vot es secret per a tothom que ho desitgi, però també hom pot fer públic la formació o el candidat que vota, en el moment mateix del sufragi. Els qui fan això, són els votants nominatius que poden participar de ple dret en les assemblees de retiment de comptes amb el o els representants del districte electoral que han votat, i tenen dret a rebre resposta a les preguntes, a participar en consultes sobre decisions a prendre, a participar en l'elaboració del programa, etc. I, molt important, com hem dit, podran impulsar la revocació del mandat del representant.

7. LES EINES DE PARTICIPACIÓ TELEMÀTICA

Un dels factors que està influïent en la viabilitat d'una democràcia equilibrada és l'esforç d'**integració entre la democràcia telemàtica i la democràcia presencial**. Les **eines de participació telemàtica** permeten avançar cap a una democràcia equilibrada i transparent, ajudant a prendre decisions sobre temes concrets d'una forma ràpida, eficaç i sense la necessitat de presència física. Permeten avançar en les diferents fases del procés de decisió: diagnòstic, proposta, acord, seguiment de l'aplicació i avaluació. Les que més s'usen són plataformes, que si bé algunes ja existien, ara són molt populars perquè permeten trobar i contrastar informació; ajuden a prendre decisions a partir del coneixement expert; faciliten el diàleg i la deliberació tot mostrant graus d'acord o de consens amb arguments; promouen la presa de decisió basada en el màxim consentiment possible; i es fonamenten en sistemes de mostreig successius fins aconseguir acords amb un altíssim grau de representativitat estadística...

En el ritme trepidant d'extensió de noves plataformes telemàtiques participatives potser hi haurà un moment que les formes més tradicionals de democràcia representativa aniran desapareixent per la simple raó de què no seran necessàries. Tindrem elements tecnològics i organitzatius suficients i prou avançats per organitzar el pensament complex fruit de les deliberacions ciutadanes. No necessitarem de blocs i partits confrontats, que es confrontaven pel fet de ser-ho.

8. LA PROXIMITAT I LA SUBSIDIARIETAT

Una altra de les millores per avançar vers una democràcia en equilibri dinàmic ha estat el replantejament de la funció pública –del pobl - perquè estigui al servei de la ciutadania. Teníem clar que funció pública és la "gestoria" que el poble contracta per administrar el comú. Calia, per tant, que en l'administració pública, com hem vist, es

separés la funció normativa - legislativa de la funció gestora - executiva en tots els àmbits. I que calia que aquests àmbits s'autogovernin en tot allò que els hi és propi.

Amb aquests objectius i seguint el principi de subsidiarietat, ha començat en totes les unitats administratives un procés de distingir i de desconcentrar la gestió pública en favor del nivell més proper possible a la ciutadania perquè ajuda a tenir consciència de quines són les possibilitats reals per desenvolupar les prestacions a què hom aspira i creu tenir-hi dret. És en l'àmbit local on es viuen els problemes globals i des d'on es pot començar afrontar el futur de manera sostinguda, per això s'ha apostat per la proximitat dels espais de decisió i execució, així com per aplicar la subsidiarietat en la presa i execució de decisions.

En aquest sentit l'impuls de les vegueries està servint per construir espais de creixement, d'identitat econòmica i de connexió amb l'entorn, per formar un conjunt equilibrat i sostenible. I això, gràcies a tres principis fonamentals: descentralització (proximitat i subsidiarietat), eficiència (racionalitat i simplicitat) i heterogeneïtat (flexibilitat i simetria).

La cohesió territorial està sent una prioritat dinàmica. A banda del PIB tenim en compte altres indicadors, alguns d'ells d'intangibles: sostenibilitat, paritat de gènere, creativitat, innovació, cooperació, participació, etc. I s'estan aplicant diversos criteris de valoració: la qualitat i la forma de la participació social en la presa de decisions; la qualitat ambiental i social incloent-hi el reconeixement de la diversitat cultural i el grau d'autonomia del sistema territorial local en la producció, la informació, la cultura, els estils de vida, etc. L'impuls dels valors de sostenibilitat ambiental, d'eficiència econòmica i d'equitat social requereixen anar teixint una nova cultura del territori que afavoreixi alhora l'evolució harmònica del paisatge.

La planificació territorial està proporcionant acords bàsics sobre el traçat de les infraestructures, el desenvolupament dels assentaments i el sistema dels espais oberts. Aquests acords fan realitat la implicació ciutadana en la gestió pública. I com a conseqüència d'un major nivell de democràcia directa augmenta significativament el benestar personal. La gent ara pot participar en la política a través d'un govern a escala pròxima i comprensible; uns govern locals que desborden l'àmbit individualista i encoratgen les relacions humanes, i aposten per polítiques que menen a compartir preocupacions i il·lusions comunes i a establir renovades pautes de justícia distributiva.

En la propera revisió de les regles del joc s'està plantejant una nova organització territorial per substituir les vegueries i comarques (les províncies ja s'anul·laren fa 10 anys) perquè no tenen quasi mai una correspondència amb les veritables unitats paisatgístiques i físiques que cal tenir en compte per avançar en un país amb una economia real, sostenible, descentralitzada i en xarxa. Les vegueries van servir per acabar amb les províncies; han estat una realitat administrativa però no econòmica, energètica ni paisatgística. L'organització territorial tradicional més aviat ha respost als interessos de les elits polítiques i caciquils de la propietat de la terra que als de tot el poble. Volem projectar sobre el nostre imaginari col·lectiu una nova visió del territori. Una re-visió que ens permeti reforçar la volta de la nostra democràcia, fent visible a tothom quins són els autèntics agents polítics de la transformació: el territori

i la ciutadania organitzada que custodia el bé comú. Caldrà veure com relacionar les 135 unitats de paisatge –fonamentades en les nostres muntanyes i els nostres rius, unitats invariants i perseverants al llarg del temps, amb les necessitats d'organització política (circumscripcions), social i econòmica.

9. UNA NOVA FUNCIO PÚBLICA AL SERVEI DEL POBLE

Una de les transicions més complexes està sent la d'aplicar l'estatut de funcionari a les funcions estrictament legitimades per ser-ho, és a dir, es tracta d'anar reconstituïnt un sistema de servidors públics permanents només en les places clau per garantir la independència front a les pressions polítiques i garantir que no puguin ser cessats arbitràriament. Es tracta d'anar despolititzant i tecnificant l'estructura administrativa fins al nivell de Director General o assimilat. En qualsevol cas, els directius públics són escollits per la capacitat i experiència professional en la gestió que han d'assumir.

Per combatre el clientelisme i cercar l'eficiència hi ha normes molt clares i sistemes d'avaluació permanent que afavoreixen els valors i les pràctiques responsables. L'avaluació és feta conjuntament pels companys, pels responsables i per la ciutadania usuària/beneficiària.

Per exemple, hi ha una clara prohibició de nomenar o mantenir càrrecs imputats per la Justícia. S'ha eliminat la immunitat parlamentària i l'aforament de governants, diputats o regidors per afers personals aliens als seus càrrecs.

En el camí d'avançar cap a una democràcia equilibrada, com un dels contrapesos del nou sistema, els poders públics tenen la missió constitucional de fomentar la democràcia participativa - directa tot promovent la participació de la ciutadania en tota mena d'entitats i organitzacions; reconeixent les seves aportacions en els espais de decisió i avaluació, i facilitant els mitjans per al seu bon funcionament.

També es promou l'autogestió directa dels béns comuns i dels serveis públics per part de les comunitats organitzades en fundacions, cooperatives i associacions. Els usuaris participen en la gestió de serveis públics juntament amb els seus professionals. Els servidors públics que exerceixen feines directes a la ciutadania, feines que no estan afectades pel canvi de torn polític -com els professionals de sanitat, educació,..- gestionen aquests serveis amb finançament públic, sigui directament des de l'administració pública, sigui amb concessions a entitats no lucratives autogestionades pels mateixos professionals o cogestionades amb els usuaris.

10. RÈGIM DE TRANSPARÈNCIA PER LLUITAR ESTRUCTURALMENT CONTRA LA CORRUPCIÓ

Per lluitar estructuralment contra la corrupció, que havia provocat una dramàtica desafecció política, ha estat determinant l'haver aplicat des del començament el Règim de Transparència.

La ciutadania s'havia adonat que els bitllets d'euro, que el diner en efectiu, pel fet de ser opac, anònim i desinformatiu era l'arma de la majoria de delictes i de la seva impunitat: robatori, frau fiscal, suborn, corrupció... i que el seu ús invalidava les millors lleis i sistemes de control. En canvi, la gent veia que el diner de targetes i comptes corrents era un diner transparent, que deixava rastre i que permetia a la Justícia investigar documentadament els delictes i per tant tenia una funció preventiva dels mateixos molt important.

La primera mesura que tingué més impacte i que ha afavorit la "netedat" del procés d'independència integral, no sols política, fou la ràpida reducció de la circulació dels bitllets de 500, 200 i 100 €... Una de les primeres lleis del nou govern fou facilitar que tothom pogués ingressar aquests bitllets als comptes personals de les entitats bancàries en el termini d'un mes. En el cas que aquests diners es dediquessin a comprar bons patriòtics a 5 anys, sense interessos, no es demanava la seva procedència. Això feu aflorar enormes quantitats de diner negre que, a partir d'aquell moment ja no podria ser reutilitzat per a comportaments delictius, mafiosos, evasors o corruptors. Òbviament, per la mateixa llei, les entitats bancàries deixaren de fer reintegraments amb aquest tipus de bitllets d'euro i es reduí dràsticament la seva circulació.

El nou document d'identitat de nacionalitat catalana, que fou ràpidament distribuït a tota la població és, alhora, targeta electoral, targeta sanitària i targeta de pagament electrònica sense comissions. En el marc del nou **pacte social per la democràcia transparent i la co-responsabilitat fiscal**, és molt mal vist socialment pagar amb bitllets grans d'euro.

El tema central del Règim de Transparència fou, però, obligar per llei i sota greus sancions, a que tot el sector públic, començant per les administracions públiques i per tots els alts càrrecs, electes o no, deixessin de poder emprar diner en efectiu (bitllets anònims de 50 a 500 €) i només poguessin emprar diner personalitzat, amb targetes i transferències. Aquesta mesura s'aplicà amb estrictes garanties de protecció de les dades personals només consultables pels jutges en cas d'instrucció de presumptes delictes i d'imputació dels alts càrrecs.

La part dels servidors públics inicialment no obligats i una gran part de la ciutadania i de les empreses s'han anat acollint voluntàriament al Règim de Transparència per afavorir el nou pacte, per desmarcar-se de la sospita de frau i corrupció i per obtenir els beneficis fiscals corresponents: perquè en estar lliures de sospita d'emprar diner negre, paguen les contribucions que els hi corresponen. Amb aquesta simple mesura s'han girat les tornes: els qui ara estan sota sospita són aquells que continuen emprant efectiu i no es volen acollir al Règim de Transparència. Aquests darrers anys la transparència ha passat a ser el valor més preuat, les lleis es fan i s'apliquen amb menys pressions dels lobbies i els jutges tenen més i millors proves per documentar les seves sentències. I les organitzacions criminals autòctones o estrangeres estan desplaçant-se d'altres països perquè el Règim de Transparència les ofega.

L'aplicació del Règim de Transparència pública en la propera avaluació dels 10 anys possiblement s'estendrà a tots els servidors públics. No hi ha cap argument per impedir que el sector públic, inclosos els seus servidors, no sigui 100% transparent en

la gestió dels diners, sempre que s'apliqui, com s'està fent, amb estrictes garanties de protecció de les dades personals, només consultables pel jutges –ells també sotmesos a aquest règim- per investigar crims i delictes.

També cal tenir en compte que les monedes socials complementàries a l'euro, que ja van sorgir a l'inici del procés reconstituent com un mitjà d'aportar liquiditat sense interessos i de guanyar sobirania monetària financera, són en si mateixes diner transparent, doncs no utilitzen bitllets ni peces metàl·liques. Aquestes monedes, especialment l'EuroCat, són cada vegada més emprades pels ciutadans i organitzacions públiques, socials o privades, ja que redueixen estructuralment les possibilitats de frau i de corrupció i alliberen l'economia del jou dels interessos i de l'arbitrarietat financera en la concessió de crèdits.

La clau de tot plegat ha estat un sistema de gestió pública que estructuralment aposta per la total transparència, l'accés a la informació, el retiment de comptes, l'avaluació de les polítiques i de la gestió públiques, així com, el més important, per l'assumpció de responsabilitats, amb gratificacions per a la feina ben feta i amb dimissions voluntàries o revocacions per part dels electors o dels usuaris, quan no s'han complert els compromisos.

El control del compliment de la nova Llei de transparència, la primera aprovada pel nou Parlament, està en mans d'una Agència per la Transparència i el Bon Govern que, per garantir-ne la independència, està triada per diferents sectors semblantment a com s'escull el Parlament o el Tribunal Constitucional Català.

Entre les mesures per promoure la transparència i la responsabilitat l'Agència controla el registre públic i únic dels comptes de tot el sector públic i el registre públic i únic d'informació de contractes subscrits amb els ens públics. El control de les adjudicacions de contractes públics es fa habitualment per auditories externes mixtes, tècniques i ciutadanes, contractades per l'Agència.

Òbviament vetlla perquè tothom tingui accés a conèixer les retribucions dels alts càrrecs, dels càrrecs electes i d'altres assimilats, així com de les escales salarials de tots els servidors públics. Hi ha un control automàtic públic dels ingressos atípics en les declaracions de la renda i del patrimoni de tots ells. Per promoure la cultura de la integritat són d'obligat coneixement les guies d'ètica i bon govern per a tots els servidors públics i pels ciutadans i empreses que hi tenen contractes.

També s'han regulat els grups de pressió i la total transparència de la seva activitat amb un registre públic de lobbies amb acreditació oficial, amb divulgació d'aspectes clau (beneficiaris, destinataris, objectius), amb publicitat obligatòria de l'agenda de reunions amb els càrrecs electes i els alts càrrecs. Els lobbies, les grans empreses i les seves fundacions no poden finançar partits ni candidatures; tampoc poden patrocinar serveis públics. La millor i autèntica contribució econòmica de les empreses a l'esfera pública no és fer beneficència ni patrocini sinó que és distribuir la riquesa entre els seus treballadors, no imposar preus abusius als consumidors i pagar íntegrament els impostos que els hi corresponen sense evadir-los a paradisos fiscals ni eludir-los amb deslocalització de les seves seves socials.

L'Agència també estudia els informes dels diferents Observatoris: de la despesa pública, dels comptes de les formacions polítiques i entitats vinculades.

El sistema de contrapesos per una democràcia equilibrada compta també amb un conjunt d'entitats oficials de control com l'Oficina de conflictes d'interès, la Sindicatura de Comptes i les Comissions ciutadanes de verificació de compromisos electorals. Totes entitats són independents i els seus membres rectors esta triats, com en els altres casos, per diferents sectors i procediments, i amb mitjans suficients per investigar i posar informació contrastada i comprensible a l'abast de l'opinió pública.

Per a les entitats sense afany de lucre hi ha uns procediments de licitació clars, objectius i transparents per a una distribució de recursos públics (subvencions, ajudes,...) que no creen clientelisme.

11. FUNCIO I CONTROL DELS PARTITS POLITICS

El fet d'haver suprimit les formes habituals de campanyes electorals ha permès reduir dràsticament els costos i els finançament irregulars o corruptes corresponents, reduir el malbaratament de recursos i evitar la irresponsabilitat de no complir els compromisos i els programes electorals.

Les formacions polítiques i les seves fundacions, com unes entitats d'interès públic més, poden rebre un finançament públic pel seu funcionament. Han de retre comptes a l'Agència Tributària com qualsevol empresa o entitat. Els comptes (ingressos i despeses detallats) dels partits i de les candidatures personals són públics. També hi ha un registre públic dels crèdits que els partits tenen contractats amb bancs i caixes -que no poden ser condonats-, les seves condicions i terminis, i la publicació de tota la informació que aporten a la Sindicatura de Comptes (ordinària i electoral).

L'administració electoral garanteix en totes les eleccions la publicació via telemàtica i via paper, en igualtat de condicions, de totes les candidatures validades. També garanteix pels càrrecs electes una retribució proporcional a la seva dedicació i àmbit, durant el mandat. En el període limitat -no reelegible- en què una persona assumeix un càrrec polític que implica dedicació completa, té dret que se li reservi el lloc de treball anterior, o, si aquest desapareix, un altre lloc de treball d'activitat, amb sou i condicions similars al lloc que posseïa abans d'exercir el càrrec. I, en qualsevol cas té les mateixes prestacions que les de la resta de persones sense feina.

Per reduir el perill de les "portes giratòries", en abandonar un càrrec públic s'estableix una clara incompatibilitat laboral i de prestació de serveis per un període de 5 anys en feines directament relacionades amb les competències del càrrec públic. Mentre l'ex-càrrec no tingui una feina remunerada compatible compta amb la retribució del càrrec que ha deixat, però que va decreixent un 20% anual.

12. REDUCCIO DE LES CAUSES I EFECTES DEL MAL GOVERN

Degut al conjunt de noves regles del joc s'estan reduint moltes de les causes i dels efectes del mal govern:

- * la possibilitat de produir-se comportaments corruptes s'ha reduït dràsticament i els servidors públics no es poden enriquir impunement amb els diners de tothom,
- * amb un sistema polític estructuralment transparent i independent dels poders econòmics i financers es poden fer i aplicar lleis a favor de la majoria de la gent i no a favor de l'1% dels rics i poderosos del país i del món, com passava en l'antic règim i que ens va portar a la greu crisi que patírem,
- * la corrupció, sovint vinculada al finançament il·legal de les costoses eleccions i dels partits, ja no pot condicionar els parlaments i els governs a no recollir i respondre a les necessitats de la gent,
- * els legislatius, formats per un ampli ventall de ciutadania individual i organitzada no professionalitzada ni partidocràtica ja no necessiten fer lleis enrevessades a favor dels qui els corrompien,
- * els governs no deuen favors ni a partits ni a empreses, poden ser revocats pels electors i ja no poden actuar impunement a favor dels més rics i poderosos,
- * la Justícia, dotada amb recursos adequats, amb professionals competents i procediments clars, ja no arxiva o endarrereix els casos injustificadament,
- * els mitjans de comunicació, reconeguts constitucionalment com a servei públic estratègic i amb una gestió pública, privada o social no lucrativa, ja no ataquen o perdonen vides en funció dels interessos dels seus propietaris, que no poden controlar més d'un sol mitjà.
- * la banca, reconeguda constitucionalment com a servei públic estratègic, amb gestió pública, social no lucrativa o privada, inverteix en els projectes que fomenten els drets i llibertats reconeguts en la Constitució i que els ciutadans periòdicament prioritzen amb consultes.
- * la riquesa, i per tant el poder d'influir en la societat, ja no es concentra en mans de pocs per poder enriquir-se cada vegada més. La distribució de la riquesa amb una periòdica decisió ciutadana sobre el màxim desequilibri tolerable entre rendes més altes i més baixes permet obtenir recursos per aplicar polítiques de redistribució que assegurin la igualtat d'oportunitats, eviten l'exclusió i afavoreixen la cohesió social.
- * l'antiga pressió de les classes més benestants per acumular riquesa s'ha reduït perquè han descobert, no sense sorpresa, que els nous mecanismes monetaris i fiscals introduïts, en especial la supressió dels interessos i les taxes sobre els recursos ociosos, no perjudiquen la generació de riquesa. De fet, les mesures per garantir que ningú estigués per sota d'un llindar d'ingressos raonable havien dinamitzat l'economia a tal punt que tothom estava millor que abans, fent veure el greu error de quan hom pensava que perquè uns tinguessin altres havien de ser desposseïts. El secret va ser la dinamització de recursos que es va produir, tot creant i repartint feina per a la majoria.

* gràcies a l'extensió del diner informatiu i a l'eliminació dels interessos bancaris el control de la massa monetària és ara molt més rigorós que no ho havia estat mai i, per sort, les paraules inflació i deflació són conceptes de l'època en què es feien servir els cicles econòmics per anar transferint riquesa del comú cap a uns pocs rics. De fet, a mesura que tothom va tenint coberts els mínims de subsistència i una ocupació derivada del repartiment del treball i l'activació de recursos ociosos, la societat està redescobrint-se a sí mateixa i avui podem dir que estem teixint una cohesió social que és el fonament de la nostra sobirania integral, nacional, social i financera.

* * *

Ja hem dit que ara, en la primera revisió dels 10 anys per avançar vers una democràcia amb equilibri dinàmic, és a dir, que per acostar-nos a l'equilibri cal fer ajustos periòdics en funció dels resultats obtinguts, s'està obrint un procés deliberatiu per avaluar avantatges i inconvenients detectats i veure com millorar l'equilibri del sistema de representació i de participació. S'està veient com experimentar noves formes d'autogovern que requereixin menys representants:

Potser s'avançarà en l'anomenada "democràcia líquida" en què la ciutadania pot votar directament via telemàtica cada projecte de llei o, per a temes concrets en què prefereix no participar directament, pot delegar el vot als seus representants, o a persones, entitats o partits de la seva confiança. Cadascú pot així, decidir el nivell d'implicació activa en la vida política.

En algun dels sectors potser es provarà l'elecció per nivells de confiança personal: cada 7 persones en trien una; cada 7 de les triades, en tria una entre elles. I així, fins a triar tots els representants del sector. En un sector com el de les organitzacions no lucratives, en què participen uns 600.000 ciutadans, només amb 5 nivells de tria, podrien escollir els 33 representants del sector al Parlament.

També s'està experimentant la viabilitat d'una plataforma capaç d'automatitzar i gestionar permanentment la comunicació i la gestió de voluntats que permetria un major autogovern sense necessitat de representants. La plataforma facilitaria un multi-referèndum lliure on qualsevol membre podria presentar o publicar propostes en qualsevol moment, forma i fons, votar-les o rectificar el vot sempre que vulgui, mitjançant un mètode simple, directe i eficient que reflecteix igualitàriament la voluntat dels seus membres i la transforma a l'instant en acords (lleis, per ex.) de màxim consens compatibles entre ells.

Bé, no tenim més espai per aquesta crònica sobre el complex però apassionant procés de transició cap a una democràcia equilibrada que s'està produint en la darrera dècada en el cor del procés de creació d'un nou estat, nou.

Barcelona, 9 de novembre de 2025

**Propostes extretes de diferents estudis i autors per l'equip "Reconstituir la democràcia" del Parlament Ciutadà (Eulàlia Formentí, Feliu Madaula, Francina Planes, i Rosa Roura).*

Vull agrair especialment la inspiració que m'han aportat les idees de Christian Felber – Economia del Bé Comú-, Jordi Garcia Jané –Adéu Capitalisme, 15M 2031-, Maria José Aubet –Ciudadanía i representatividad-, Joan Ridaó –Contra la corrupció-, Germà Pelayo –Una política sense polítics-, Agustí Chalaux – recopilades per Martí Olivella a El Poder del Diner-; conferències de Santiago Vidal, Oriol Homs...

També agraeixo els comentaris, crítiques i suggeriments de Jordi Camprubí, Daniel Duocastella, Lluís Fenollosa, Itziar Gonzalez Virós, Francesc Grande, Jordi Griera, Joan Guarch, Maria Luisa Martín, Xavier Olivella, Joan Lluís Pérez-Francesch, Roser Roca, Fèlix Simon, Laura Simon...

En qualsevol cas les idees exposades són exclusivament de la meva responsabilitat.